

Замула І.В.,

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту,
Житомирський державний технологічний університет

Сироїд Н.П.,

аспірант, Житомирський державний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

Зростання суспільних потреб розширюють масштаби антропогенного перетворення природи. Однією з особливостей сучасного етапу розвитку суспільства є те, що ефективність його розвитку багато в чому визначена обмеженістю та дефіцитністю ресурсів. Наслідком цього стало застосування у промисловому виробництві генетично модифікованих організмів (ГМО).

У випадку неможливості зупинити вирощування та використання генетично модифікованої продукції, необхідно навчитися виокремлювати її серед інших біологічних продуктів. Оскільки, кожен споживач має право самостійно обирати, чи споживати продукти з генетично модифікованими організмами. Тому, перед науковцями постає завдання адаптації системи обліку до сучасних вимог – інформування споживачів про екологічну якість товарів.

У директиві 2009/41/ЄС Європейського парламенту та ради визначено, що «генетично модифікований мікроорганізм означає організм, за винятком людей, генетичний матеріал якого змінений способом, який не може бути досягнутий природним шляхом схрещування або рекомбінації».

За неофіційними даними в Україні під трансгенними культурами зайнято понад 1 млн га землі. В Інституті клінічної біології та генетичної інженерії НАН України виведено: горох, цукровий буряк, ріпак, салат, тютюн, моркву, цикорій. В Інституті фізіології рослин і генетики і Національному ботанічному саду отримано: сою, цукровий буряк, картоплю, гречку, стійкі до гербіциду гліфосату; виноград, ріпак, олійну редьку.

Поширення генетично модифікованих організмів стало необоротним процесом. Їх застосування має як переваги, так і ряд недоліків.

Основними аргументами на користь генетично модифікованих організмів є:

- 1) допомагають збирати багатший урожай (стійкість ГМ сільськогосподарських культур до шкідників, гербіцидів, хвороб, холоду дають можливість збирати більший урожай не залучаючи нові земельні площі);
- 2) забезпечують якість харчування (можуть містити додаткові вітаміни і мінерали, і за рахунок цього може бути компенсований недолік поживних речовин);
- 3) дозволяють створити потрібний генотип негайно (традиційна селекція – тривалий повільний процес, тоді, як використання генної інженерії дає можливість створювати потрібний генотип в поточному поколінні);
- 4) використання у фармацевтиці (дають можливість отримувати інтерферон, інсулін і деякі інші лікарські препарати);
- 5) застосування ГМО у фіторе mediaції (можуть використовуватися для очищення забрудненої важкими металами ґрунту).

Поряд із перевагами від застосування ГМО існують і негативні наслідки їх використання. Так, основними аргументами проти ГМО є:

- 1) ГМО можуть становити небезпеку для здоров'я споживачів (продукція, яка містить генно-модифіковані продукти можуть викликати харчові отруєння, небезпечні алергії, і, навіть, мутацій. Крім того, ГМО можуть призвести до безплідності, онкологічних захворювань, високого рівня смертності);
- 2) виникнення екологічних проблем (руйнівний вплив на біологічні системи, створення нових паразитів);
- 3) загроза харчовій різноманітності та харчовій безпеці;
- 4) генетична проблема (зміна генома організму, незапланована зміна метаболізмів клітини);
- 5) виникнення економічної проблеми (монополізація ринку).

Таким чином, поряд із перевагами від застосування ГМО, є недоліки, які є досить вагомими, оскільки пов'язані, в першу чергу, із здоров'ям споживачів та екологічною безпекою.

Значна частина населення вважає, що краще платити більше за екологічно чисті рослини отримані з натуральних культур, оскільки продукти з ГМО можуть принести небажані наслідки для організму людини.

Кількість генетично модифікованих рослин, тварин, мікроорганізмів постійно зростає і хоча питання про безпеку ГМО для людини офіційно залишається неврегульованим, споживач повинен бути повністю поінформованим про склад продуктів харчування, щоб мати можливість вибору.

Системою, в якій формується інформація, пов'язана з фактами господарського життя суб'єктів господарювання є бухгалтерський облік.

ГМО на підприємстві можуть бути у вигляді сировини та готової продукції, відповідно, як об'єкт бухгалтерського обліку, вони втілені у виробничих запасах підприємства, які безпосередньо беруть участь у процесі виробництва.

Облік ГМО як запасів підприємства регулюється П(С)БО 9 «Запаси». Для обліку ГМО в складі виробничих запасів і поточних біологічних активів необхідно відкрити аналітичні рахунки до рахунків 20 «Виробничі запаси» та 21 «Поточні біологічні активи»; для незавершеного виробництва та готової продукції, що містять ГМО, – до рахунку 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція» або 27 «Готова продукція сільськогосподарського виробництва».

Отже, дослідження екологічної ситуації в Україні та впливу людини на екологічне середовище і процеси, що в ньому відбуваються, зумовлюють потребу переосмислення облікової системи як інструменту управління цими процесами. У сільськогосподарській діяльності безпосередньо використовуються генетично модифіковані організми. Не налагодження бухгалтерського обліку засобів з ГМО унеможливорює формування достовірної інформації про екологічно чистоту продукцію для споживачів. Встановлено, що ГМО на підприємстві виступають у вигляді сировини та готової продукції, їх бухгалтерський облік запропоновано здійснювати з використанням аналітичних рахунків до синтетичних 20 «Виробничі запаси», 21 «Поточні біологічні активи», 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва».